

KAJAANIN
Mamselli

foX MAMSELLI

KAJAANIN MAMSELLI -LIIKELAITOS

TILINPÄÄTÖS 2016

Sisällys

1 Toimintakertomus	3
1.1 Liikelaitoksen toiminta ja talous.....	3
Liikelaitoksen johtajan katsaus	3
Liikelaitoksen hallinto.....	3
Taloudellinen kehitys	5
Liikelaitoksen henkilöstö	6
Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat	7
1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	7
2 Talousarvion toteutuminen	8
2.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.....	8
Olenaiset tapahtumat	8
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	9
Johtokuntaan nähden sitovat tavoitteet.....	9
2.2 Talousarvion toteutumien, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa	10
2.3 Tilinpäätöslaskelmat.....	12
3 Tilinpäätöksen liitetiedot.....	15
3.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	15
3.2 Tuloslaskelman liitetiedot	15
3.3 Taseen liitetiedot.....	16
Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	16
Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	17
3.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	18
3.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot.....	18
4 Kirjanpito- ja tositelajit	19
5 Tilinpäätöksen allekirjoitus.....	20

1 Toimintakertomus

1.1 Liikelaitoksen toiminta ja talous

Liikelaitoksen johtajan katsaus

Kajaanin Mamselli- liikelaitos jatkoi toimintavuonna 2016 aktiivista tuotantoprosessien kehittämistä. Erityisen merkittävää kehitystyötä on tehty maaliskuussa 2017 avattavan Lehtikankaan monitoimitalon tuotantokeittiön tuotantoprosessien ja tuotteiden suunnittelussa. Mamsellin ateriapalveluissa toinen kehittämisen kärki on ollut uuden ateriapalveluiden tuotannonohjausjärjestelmän käyttöönotto. Vuoden aikana on rakennettu sähköisesti (tiedonsiirto) toimiva aterioiden tuotannonohjausjärjestelmä, jonka avulla Mamsellin ateriapalvelut suunnitellaan, toteutetaan, seurataan ja raportoidaan. Kajaste-projektissa järjestelmästä on rakennettu integraatio myös taloushallinnon laskutusjärjestelmään.

Puhtaanapitopalveluissa tehtiin arvokasta kehitystyötä yhdessä asiakkaiden kanssa. Kehitystyön tavoitteena on ollut tilaus-toimitusprosessin läpinäkyvyyden lisääminen sekä laskutusperiaatteiden selkiennyttäminen. Kehitystyön myötä on saatu luotua aikaisempaa asiakaslähtöisempiä mitoituksen ja hinnoittelun toimintamalleja.

Toimintavuoden 2016 taloudellista tulosta voi sanoa erittäin miellyttäväksi yllätykseksi. Loppuvuoden 2015 sekä alkuvuoden 2016 taloudelliset mittarit osoittivat, että osa Mamsellin keskeisistä menoeristä oli toteutunut suurempina kuin mitä talousarvioissa oli varauduttu. Kehitys oli huolestuttava, joten Mamsellissa käynnistettiin kahden vuoden mittainen sisäinen talouden tasapainottamisohjelma. Odotettua positiivisemmin kehittynyt liikevaihto sekä henkilökunnan sitoutuminen sovittuihin tasapainottamistoimiin aikaansaiivat mukavan ylijäämäisen tuloksen.

Pieni lisäys Mamsellin palvelutuotannossa kasvatti Mamsellin henkilötövuosien määrää noin neljällä henkilötövuodella. Mamsellissa jatkettiin määrätietoista panostusta työntekijöiden hyvinvoinnin ja osaamisen kehittämiseksi. Toimintavuoden 2016 työhyvinvoinnin teemana oli Mamsellin arvojen mukainen toiminta.

Toimintaympäristössä ja asiakastarpeissa tapahtuu muutoksia entistä tiheämmällä tahdilla ja tämä asettaa paineita myös Mamsellin toiminnalle. Muutokset tuovat haasteita erityisesti työntekijöiden jaksamiselle sekä asetettujen tavoitteiden saavuttamiselle. Toimintavuoden 2016 taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen osoittaa, että toimintastrategiassa ja arjen päivittäisjohtamisessa valitut kehityslinjat ja toimintatavat ovat olleet oikean suuntaisia. Erityinen kiitos onnistumisesta kuuluu sitoutuneelle, ammattitaitoiselle ja vastuulliselle henkilökunnalle.

Liikelaitoksen hallinto

Vuosi 2016 oli Kajaanin Mamselli – liikelaitoksen yhdeksäs toimintavuosi.

Kajaanin Mamselli- liikelaitos päättää itsenäisesti toimintaansa liittyvistä asioista. Liikelaitoksen toimielinten vastuista ja tehtävistä säädetään kuntalaissa (410/2015) ja liikelaitoksen tehtävistä määrätään liikelaitoksen johtosäännössä.

Liikelaitoksen toiminnasta, kehittämisestä ja tuottavuudesta vastaa Kajaanin kaupunginhallituksen alainen Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunta yhteistyössä Mamsellin johtajan kanssa kaupunginvaltuuston määrittämien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä tuottovaatimusten mukaisesti. Kaupunki toteuttaa omistajaohjaustaan liikelaitoksen johtokunnan kautta.

Johtokuntaan kuuluu kahdeksan kaupunginhallituksen valitsemaa varsinaista jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Yksi jäsenistä nimetään Kajaanin Mamsellin henkilökunnan esityksestä ja kaksi jäsenistä edustaa palveluiden käyttäjiä. Kaupunginhallitus valitsee yhden jäsenistä puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Lisäksi kaupunginhallitus nimeää johtokuntaan läsnäolo- ja puheoikeudella oman edustajansa. Johtokunta kokoontui vuoden 2016 aikana kuusi kertaa.

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunta vuonna 2016:

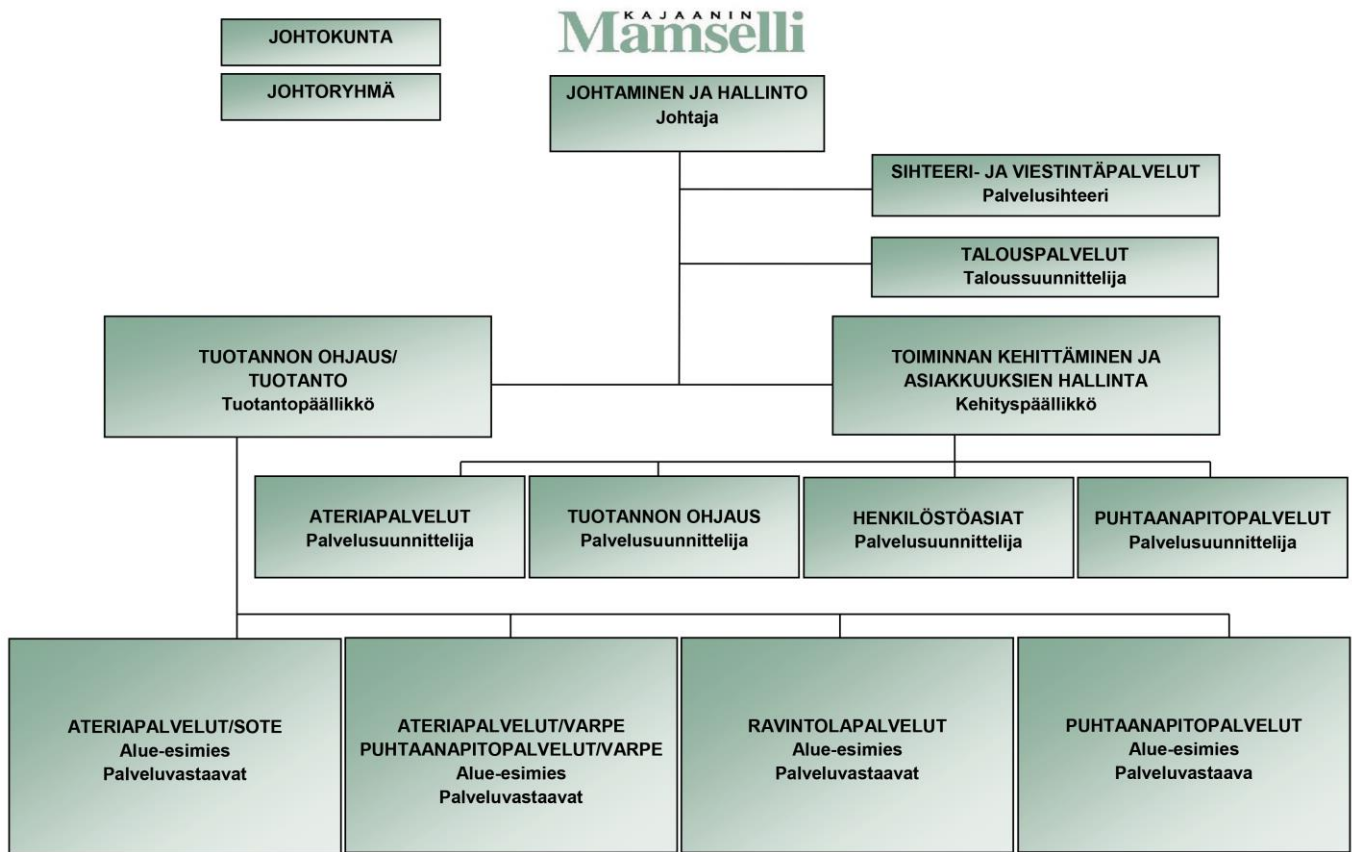
Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Klemetti Kyösti, puheenjohtaja	Hakkarainen Airi
Juutinen Eero, varapuheenjohtaja	Niiranen Lauri
Närhi Pirkko	Kauhanen Svetlana
Arffman Pasi	Niva Teemu
Huotari Tellervo	Koivisto Timo
Haataja Ari-Matti, henkilökunnan edustaja	Väyrynen Asta
Kempainen Unto, palveluiden käyttäjän edustaja	Kuvaja Marko
Huovinen-Tervo Marjo, palveluiden käyttäjän edustaja	Mäklin Jaana
Tervonen Miariikka, kaupunginhallituksen edustaja	

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen tilivelvolliset viranhaltijat vuonna 2016:

Viranhaltija	
Johtaja	Tuija Vuorinen

Liikelaitoksen sisäistä hallintoa ja kehittämistä hoitaa liikelaitoksen johtaja apunaan johtoryhmä. Liikelaitoksen johtajan valitsee kaupunginhallitus ja johtoryhmän liikelaitoksen johtaja. Johtoryhmän tehtävänä on tukea johtajaa liikelaitoksen toiminnan kehittämisessä sekä asioiden valmistelussa. Johtoryhmän puheenjohtajana toimi liikelaitoksen johtaja ja jäsenenä tuotantopäällikkö, kehityspäällikkö, johtokunnan puheenjohtaja, taloussuunnittelija sekä henkilökunnan edustaja, jonka henkilöstö valitsee keskuudestaan. Johtoryhmä kokoontui vuonna 2016 yksitoista kertaa.

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen organisaatio (31.12.2016)

Taloudellinen kehitys

Kajaanin Mamselli – liikelaitoksen tilikauden tulos oli noin 247 000 € ylijäämäinen ja toimintavuodelle asetetut taloudelliset tavoitteet ylitettiin.

Vuoden 2015 lopulla kustannukset kasvoivat selkeästi odotettua ja aiempia vuosia vauhdikkaammin. Kajaanin Mamselli – liikelaitoksessa käynnistettiin alkuvuodesta 2016 sisäinen talouden tasapainottamisohjelma. Talouden tasapainottamisohjelma jaksotettiin vuosille 2016 ja 2017. Tasapainottamisohjelmassa asetettiin neljä tasapainotustoimenpidettä: työvoiman vuokrauksen toteutuminen talousarvion mukaisesti, elintarvikehankintojen tehostaminen, henkilöstökulujen kasvun pysäyttäminen ja muiden ostojen ja palveluiden tehostaminen.

Liikevaihto toteutui kokonaisuudessaan arvioitua paremmin ja kasvoi edellisestä vuodesta 1,48 %. Liikevaihto toteutui arvioitua paremmin puhtaanapitopalveluiden myynnissä +6,7 % (n. 247 000 €), toisen asteen ja ammattikorkeakoulun oppilasaterioiden myynneissä +6,8 % (n. 65 000 €) sekä ateriamyynneissä 5,0 % (n. 66 000 €). Liikevaihto arvioitiin vuodelle 2016 maltillisesti ja liikevaihdon kokonaiskasvu oli positiivinen yllätys etenkin kun huomioidaan, että ydintuotteiden - ja palveluiden hintoihin ei tehty korotuksia vuonna 2016.

Materiaalien ja palveluiden suhteellinen osuus liikevaihdosta oli 44,0 % (2015 43,4 %). Materiaalit ja palvelut toteutuivat euromääräisesti selkeästi arvioitua heikommin. Materiaalien ja palveluiden arvio perustui oletamaan, että liikevaihto laskee vuonna 2016. Elintarvikkeiden suhteellinen osuus liikevaihdosta oli 21,8 % (2015 21,4 %).

Henkilöstökulut toteutuivat arvioitua maltillisemmin 2,9 % (n. 249 000 €). Työvoiman vuokrausta käytettiin kokonaisuudessaan n. 461 000 € ja alihankintana ostettiin palveluita palveluohjelman mukaisesti n. 65 000 €. Henkilöstösivukulut kehittyivät arvioitua paremmin, eläkekulut toteutuivat n. 148 000 € arvioitua maltillisemmin.

Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset asettavat taloudellisia haasteita, mutta voivat tarjota myös mahdollisuuksia tuleville vuosille. Uuden monitoimitalo Lehtikankaan tuotantokeittiön sekä palvelukeittiöiden toiminnan suunnittelu, yhteensovittaminen ja käyttöönotto tulevat olemaan varhaiskasvatuksen- ja perusopetuksen alueen kustannusten hallinnassa keskeisessä roolissa. Uuden tuotantokeittiön myötä vuokratulot kasvavat huomattavasti jo vuodelle 2017.

Tulevan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen vaikutukset Mamsellin nykymuotoiseen toimintaan ovat tässä vaiheessa avoimena.

Liikelaitoksen henkilöstö

Kajaanin Mamsellin henkilöstövahvuus oli vuonna 2016 227,29 HTV:a. Vuodesta 2015 kasvua tuli 2,48 HTV:n verran. Työntekijöistä 209 työntekijää toimi toistaiseksi voimassaolevassa työsuhteessa ja 39 työntekijää määräaikaisessa työsuhteessa. Eläkkeelle jäi 10 henkilöä. Henkilömäärä kasvoi Lehtikankaan monitoimitalon ja KAO:n puhtaanapidon rekrytointien myötä.

Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma oli 6,50 miljoonaa euroa (28 451,30 €/HTV) ja henkilöstökulujen 8,40 miljoonaa euroa. Palkkojen ja palkkioiden suhteellinen osuus liikevaihdosta oli 38,5 % (2015 39,2 %) ja henkilöstökulujen osuus 49,8 (51,4 %). Henkilöstömenojen sivukulut olivat 1,90 miljoonaa euroa, joista eläkekuluja 1,48 miljoonaa euroa ja muita henkilösivukuluja 0,42 miljoonaa euroa. Työvuorolisiä maksettiin 0,4 miljoonaa euroa joissa vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 6,8 %.

Kajaanin Mamselli – liikelaitos palkitsee henkilöstöä vuosittaisella tulospalkkiolla, mikäli asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet ylitetään. Vuonna 2016 maksettiin tulospalkkiota vuoden 2015 tavoitteiden saavuttamisesta n. 90 000 € ja maksettujen tulospalkkioiden osuus kokonaispalkkasummasta oli 1,4 %.

Kajaanin Mamsellissa on oma vuosittain päivitettävä osaamisen kehittämissuunnitelma kolmelle vuodelle, jonka tavoitteena on tarvittavan osaamisen ennakointi, rekrytointien kohdentaminen, olemassa olevan osaamisen johtaminen ja kehittäminen. Osaamisen kehittämisen tavoitteena on parantaa palvelutuotannon tuloksellisuutta ja kilpailukykyä sekä työelämän laatua. Vuonna 2016 jatkui esimiehen erikoisammattitutkinto oppisopimuskoulutus neljällä henkilöllä, koulutus päättyi vuonna 2017. Kaksi esimiestä suoritti loppuun vuonna 2015 aloitetun kaupungin esimiesvalmennuksen. Viisi esimiestä osallistui Aikopan järjestämään esimiesviestintä-koulutukseen (4 op). Kolme henkilöä suoritti oppisopimuksella markkinointi sähköisessä ympäristössä koulutuksen. Laitoshuoltajan ammattitutkintoa oppisopimuskoulutuksella opiskeli viisi työntekijää. Mamsellin johtoryhmä terävöitti toimintaansa johtoryhmävalmennuksen avulla. Mamsellissa järjestettiin lisäksi useita muutaman tunnin mittaisia ammattialakohtaisia koulutustilaisuuksia sekä työnohjauksia.

Kajaanin Mamsellissa on käytössä oma vuosittain päivitettävä henkilöstöohjelma, joka pohjautuu Kajaanin kaupungin henkilöstöohjelmaan. Mamsellin omassa henkilöstöohjelmassa on panostettu määrätietoisesti usean vuoden ajan henkilöstön laaja-alaiseen työhyvinvointiin ja ikäjohtamiseen. Mamsellissa määriteltiin koko henkilöstön kanssa yhteiset arvot ja käytiin arjen toimintaa tukevat ”arvokylvyt”. Osana työhyvinvoinnin tukemista Mamselli osallistui Liiku - myötätuulta elämään 2 hankkeeseen. Lisäksi Mamsellissa osallistuttiin myös valtakunnallisiin liikumista edistäviin kampanjoihin.

Työsuojelun toimintaohjelman mukaisesti kaikissa Mamsellin työyksiköissä suoritettiin vaarojen arvioinnit. Työterveyshuollon kanssa tehtävät yksikkökäynnit toteutettiin suunnitellusti. Mamsellissa jatkettiin yhteistyön tiivistämistä työterveyshuollon kanssa tavoitteena mahdollisten tulevien haasteiden ennakointi ja ennaltaehkäisy sekä työssäjaksamisen tukeminen. Ensiaputaitovalmiuksia päivitti 12 mamsellilaista.

Mamsellin sairauspoissaololuvut toimintavuonna 2016 laskivat hieman edellisestä vuodesta, kun sairauspoissaolotyöpäivien määrä suhteutettuna HTV:n laski 0,48 työpäivällä/ HTV (2016: 12,45 tp/ HTV ja 2015: 12,93 tp/ HTV).

Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat

	KAJAANIN MAMSELLI -LIIKELAITOS
Riskit TA 2016	Johtopäätökset TP 2016
Johtaminen	Ei toteutunut
Ateria- ja puhtaanapito- palvelut	Toteutui kaksi tapausta, jossa yksittäiselle erityisruokavalioasiakkaalle oli tarjottu heille sopimatonta ruokaa. Asiakkaat olivat tulleet sopimattomasta ruoasta huonovointisiksi. Mamselli päivitti yhdessä perusopetuksen kanssa erityisruokavalio-ohjeistuksen. Myös Mamsellin tuotanto- ja toimintaohjeita päivitettiin.
Taloushallinto	Ei toteutunut
Henkilöstöhallinto	Ei toteutunut
Viestintä	Ei toteutunut

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kajaanin Mamselli – liikelaitos noudattaa toiminnassaan kaupunginvaltuuston hyväksymää liikelaitoksen johtosääntöä, konserniohjetta ja sisäisen valvonnan ohjetta. Kajaanin Mamselli – liikelaitoksen johtokunta vastaa Kajaanin Mamselli – liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan että riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. Liikelaitoksen johtaja johtaa ja kehittää johtokunnan alaisena liikelaitoksen toimintaa, huolehtii liikelaitoksen hallinnosta sekä taloudenhoidon ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kajaanin Mamsellin sisäinen valvonta ja riskienhallinta on toteutettu osana normaalia toimintaa. Ateria- ja puhtaanapito- palveluiden tuottaminen perustuu asiakkaiden kanssa tehtyihin yhteistyö- ja palvelusopimuksiin. Toimintaa ohjaavat sopimuskohtaiset ehdot ja palvelukuvauksilla määritelty palvelutaso. Mamsellin oma laatukäsikirja sisältää toiminnan periaatteet, strategiat, suunnitelmat ja toimintaohjeet. Mamsellin ja asiakkaiden välisten sopimusehtojen noudattamista ja toteutumista seurataan keskinäisissä laatuneuvotteluissa ja asiakaskäynnillä.

Kajaanin Mamsellin sisäistä talouden seuranta varten on luotu systemaattinen, aikataulutettu ja vastuualueille jaettu kuukausiseurantajärjestelmä, millä pyritään lisäämään koko organisaation reaaliaikaista talousajattelua ja tavoitteisiin sitoutumista.

PKY-LAATU on Kajaanin Mamsellin toiminnanohjaus- ja johtamisjärjestelmä, jolla hallitaan laatua, ympäristöasioita sekä työterveyttä ja turvallisuutta. Kesäkuussa 2016 Mamsellin toimintajärjestelmälle tehtiin ulkoinen harjoitusauditointi. Harjoitusauditoinnissa kehittämiskohteeksi nostettiin asiakkuudenhallinnan systematiikan sekä sisäisten auditointikäytäntöjen kehittäminen. Kehittämistoimet on vastuutettu ja aikataulutettu.

Dokumentoituja johdon katselmuksia toteutui kuluneena vuotena kaksi. Johdon katselmuksissa on käyty läpi toimintajärjestelmän, laatupolitiikan ja tavoitteiden parannusmahdollisuuksien ja muutostarpeiden arviointia sekä päätösten toteutumista käytännössä. Johdon katselmusten loppuraportit on käsitelty Mamsellin johtokunnassa.

Sisäiset arviointikäynnit toteutettiin Mamsellin työyksiköissä vuosiohjelman ja arviointisuunnitelman mukaisesti yhteensä kahdeksassa kohteessa. Korjattavia, lieviä poikkeamia havaittiin viisi. Korjaavat ja ehkäisevät toimenpiteet poikkeamien syiden poistamiseksi on toteutettu suunnitelmien mukaisesti. Poikkeamat on dokumentoitu asianmukaisesti PKY-LAATU toimintajärjestelmään ja saatettu prosessien omistajien tietoon tarvittavia toimenpiteitä varten.

Kajaanin Mamselli pyrkii saamaan kumppanikseen parhaat toimijat ja haluaa omilla ohjauskeinoillaan tukea kumppaneiden systemaattista toiminnan parantamista. Kumppaniarvioinnit toteutuivat neljän yrityksen kanssa. Poikkeamahavainnot on korjattu yhteistyössä ja viestitetty molemmissa organisaatioissa.

Vuonna 2016 toteutui kaksi lievää ateriatuotantoon liittyvä riskiä. Molemmissa tapauksissa yksittäinen erityisruokavalioasiakas sai hänelle soveltumatonta ruokaa. Tapaukset eivät vaatineet sairaalahoitoa, mutta aiheuttivat asiakkaille kipuja ja huonovointisuutta. Tapahtumien juurisyyt on tunnistettu ja tarvittavat ennaltaehkäisevät toimenpiteet on tehty.

Tuleva sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus voi rajoittaa kuntaorganisaatioiden mahdollisuutta tuottaa tukipalveluita nykymuotoisella toimintamallilla. Tämän vuoksi Kajaanin Mamsellin johtokunta osoitti Kajaanin kaupunginhallitukselle toimenpidepyynnön, jossa pyydettiin Kajaanin Mamsellin toiminnan suunnittelun tueksi Kajaanin kaupungin omistajapoliittisia linjauksia.

Mamsellissa eläköityy lähivuosina useita kymmeniä henkilöitä. Tämän vuoksi on tärkeää, että poistuvan ammattitaidon korvaamiseen sekä osaamisen kehittämiseen kiinnitetään riittävän ajoissa huomiota. Osaamisen kehittämisen lisäksi on tärkeää kehittää perehdyttämiskäytäntöjä. Yhteistyön tiivistäminen oppilaitosten kanssa sekä verkostoitumisen lisääminen ovat turvaamassa tulevaisuudessa tarvittavan työvoiman ja osaamisen saatavuutta.

Kajaanin Mamselli on raportoinut ohjeiden mukaisesti kaupunginhallitusta ja – valtuustoa kaksi kertaa vuodessa olennaisista toimintaansa koskevista asioista.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Olennaiset tapahtumat

Kajaanin Mamselli-liikelaitoksen toiminta jaetaan neljään liiketoiminta-alueeseen, joita ovat ravintolapalvelut, puhtaanapitopalvelut, varhaiskasvatuksen – ja perusopetuksen ateria- ja puhtaanapitopalvelut, sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden ateriapalvelut. Kajaanin Mamselli valmistaa päivittäin noin 11 500 ateriaa ja pitää puhtaan noin 131 000 m².

Ateriapalveluissa merkittävimmät panostukset tehtiin Lehtikankaan monitoimitalon tuotantokeittiön tuotantoprosessien ja tuotteiden kehittämiseen ja suunnitteluun. Uuden tuotantokeittiön prosessien rinnalla panostettiin varhaiskasvatus-perusopetusalueen erityisruokavaliotuotantoon erikoistuvan Kätönlahden keittiön ruokatuotannon suunnitteluun ja toteuttamiseen. Vuonna 2015 aloitettu ateriatuotannon tuotannonohjausjärjestelmän käyttöönottoprojekti toteutui suunnitelmien mukaan. Tuotannonohjausjärjestelmän avulla ruokatuotannon suunnittelu-, tilaus-, tuotanto- ja laskutusprosesseja tehostuvat. Uusi järjestelmä tarjoaa myös asiakkaille aikaisempaa paremmat mahdollisuudet tutustua Mamsellin hoitamien ravintoloiden tuotetarjontaan sekä tuotteiden ravintosisältöihin. Mamsellin ateriapalveluissa on tehty usean vuoden ajan määrätietoista työtä maukkaiden ja sydänystävällisten tuotteiden kehittämisessä. Sydänliitto myönsi 13.1.2016 Kajaanin Mamsellille Sydänmerkin käyttöoikeuden. Sydänmerkki-kriteerit täyttävä ateria viestitään asiakkaalle Sydänmerkki-logolla.

Puhtaanapitopalveluissa jatkettiin palveluiden toiminta- ja hinnoittelumallien hiomista yhdessä asiakkaiden kanssa. Erityisen ansiokasta toimintamallien hiomista ja yhteistyön syventämistä tehtiin Koulutusliikelaitoksen Kajaanin yksiköiden puhtaanapitokohteissa.

Ravintola-alueella opiskelija-aterioiden myynnin lasku on jatkunut kahden edellisen vuoden tavoin. Ravintolapalveluissa positiivista on ollut vilkastunut tapahtumatarjonta, mikä näkyy myös näiden palveluiden maltillisena ky-

synnän kasvuna. Alueen yksi kolmesta tuotantokeittiöstä muutettiin palvelukeittiöksi. Alueella tiivistettiin aterija puhtaanapitopalveluiden yhteistyötä.

Kainuun sote on jatkanut palveluprosessien ja hoitomallien kehittämistä, mikä näkyy myös Mamsellin tuottamissa ateriapalveluissa. Hoitoprosessien kehittymisen myötä asiakkaat viiptyvät sairaala-asiakkaana entistä lyhyemmän aikaa. Lyhyemmät hoitajaksot näkyvät perinteisen laitosateriamyynnin laskuna. Tilalle on tullut erilaisten välipalatyypisten tuotteiden myyntiä. Kotipalveluateriamyynti jatkaa edellisten vuosien tapaan pientä kasvua.

Varhaiskasvatus- perusopetusalueella on tehty hyvää yhteistyötä koulujen ja päiväkotien kanssa. Alueella valmistettiin uuden, Lehtikankaan monitoimitalon yhteyteen rakennettavan tuotantokeittiön käyttöönottoon pilotoimalla uutta tuotantomallia ja tuotantomallin mukaisia ruokaohjeita. Ruokalistojen kehitystyötä jatkettiin yhdessä asiakkaiden kanssa.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa liikelaitoksen johtaja

Tavoite TA 2016	Toteutunut 2016
Tuottovaatimus, peruspääoman korko 50 000 euroa vuodessa	Toteutui
Tilikauden ylijäämä ≥ 0	Toteutui

Johtokuntaan nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa liikelaitoksen johtaja

Halu auttaa yritysten kasvua

Mahdollistaja	Mittari/indikaattori	Nykytila	Tavoite 2016	Toteutunut 2016
Yrittäjien kuuleminen ennen tarjouskilpailun julkaisemista	Tarjousten esittely yrittäjille, 100 % tarjouspyyntö	Esittelytilaisuudet järjestetään kaikissa tarjouspyynnöissä	Esittelytilaisuudet järjestetään kaikissa tarjouspyynnöissä	Toteutui
Palveluiden tarjoaminen yksityisen sektorin hoidettavaksi	Palveluohjelman toteutuminen	Alihankintaa on kokeiltu palveluohjelman mukaisesti	Palveluohjelman toteutuminen	Toteutui
Toimittajien kehittyminen	Mamsellin määrittämien auditointikriteerien täyttyminen	Kahden toimittajan kumppaniarviointi tehty	Kumppaniarvioinnit toteutuvat vuosisuunnitelman mukaisesti	Toteutui, tehty neljä kumppaniarviointia

Osaavan työvoiman saatavuus turvataan

Mahdollistaja	Mittari/indikaattori	Nykytila	Tavoite 2016	Toteutunut 2016
Yhteistyö oppilaitosten kanssa	Harjoittelijoiden/työssäoppijoiden määrä / vuosi	100	100	Toteutui, 100 hlö
Mamselli on haluttu työnantaja	Avoimien hakemusten määrä/v (pätevät hakijat)	40 kpl/vuosi	60 kpl/vuosi	Toteutui, 75 kpl

Saavutettavuuden parantaminen

Mahdollistaja	Mittari/indikaattori	Nykytila	Tavoite 2016	Toteutunut 2016
Viestintä vaihtoehtoisilla tavoilla, hyvä ja ajan tasalla oleva tiedottaminen	Mamsellissa on ajan tasainen viestintäsuunnitelma (tavoitteet, kanavat, vastuutahot, mittarit ja arviointi)	Käytössä osittain	Viestintäsuunnitelma käytössä ja tukeen arjen tavoitteiden saavuttamista	Toteutui

Kokonaisvaltainen asiakastuntemus ohjaa palvelujen järjestämistä ja tehostaa palvelujen tuotantoa

Mahdollistaja	Mittari/indikaattori	Nykytila	Tavoite 2016	Toteutunut 2016
Asiakastytyväisyyden mittaaminen vuosittain	≥ 3,05	3,13	≥ 3,15	Ei toteutunut, 2,99. Toteutus ensimmäistä kertaa täysin sähköisesti. Uusi käytäntö ei tavoittanut kaikkia asiakasryhmiä.
Laatuneuvottelujen käyminen vuosittain	≥ 3,05	3,30	≥ 3,30	Toteutui, 3,63

Selvitys olennaisista poikkeamista tavoitteiden toteutumisessa

Ei olennaisia poikkeamia.

2.2 Talousarvion toteutumat, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa

Talousarvion toteutumisvertailu / tuloslaskelmaosa

sisältää ulkoiset ja sisäiset tuotot ja kulut

	TA 2016	TP 2016	Poikkeama	TP 2015
Liikevaihto	14 807 168,35	15 380 498,05	573 329,70	15 167 851,74
Liiketoiminnan muut tuotot	3 440,00	11 256,48	7 816,48	7 787,79
Tuet ja avustukset	227 670,00	266 581,37	38 911,37	303 953,51
Materiaalit ja palvelut	-5 267 279,84	-5 929 954,50	-662 674,66	-5 749 852,94
Henkilöstökulut	-8 646 160,24	-8 397 184,41	248 975,83	-8 541 536,63
Poistot ja arvonalentumiset	-27 050,34	-27 050,34	0,00	-45 675,16
Liiketoiminnan muut kulut	-1 037 788,00	-992 945,41	44 842,59	-996 054,97
Liikeylijäämä (-alijäämä)	59 999,93	311 201,24	251 201,31	146 473,34
Muut rahoitustuotot		522,86	522,86	891,40
Korvaus peruspääomasta (<i>sitova</i>)	-1 100,00	-1 092,00	8,00	-2 064,00
Tuloutus ylijäämästä (<i>sitova</i>)	-48 900,00	-48 908,00	-8,00	-47 936,00
Muut rahoituskulut	-10 000,00	-14 537,50	-4 537,50	-10 640,88
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-0,07	247 186,60	247 186,67	86 723,86

Talousarvion toteutumisvertailu / investointiosa

	TA 2016	TP 2016	Poikkeama	TP 2015
Hallintopalvelut Irtain omaisuus	0,00	0,00	0,00	0,00
Investoinnit yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Talousarvion toteutumisvertailu / rahoitusosa

	TA 2016	TP 2016	Poikkeama	TP 2015
Toiminnan rahavirta				
Liikelyljäämä	59 999,93	311 201,24	251 201,31	146 473,34
Poistot ja arvonalentumiset	27 050,34	27 050,34	0,00	45 675,16
Rahoitustuotot ja -kulut	-60 000,00	-64 014,64	-4 014,64	-59 749,48
Investointien rahavirta				
Investoinnit	0,00		0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	27 050,27	274 236,94	247 186,67	132 399,02
Rahoituksen rahavirta				
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset	0,00	-265 284,34	-265 284,34	-4 261 855,98
Rahoituksen rahavirta	0,00	-265 284,34	-265 284,34	-4 261 855,98
Rahavarojen muutos	27 050,27	8 952,60	-18 097,67	-4 129 456,96
Rahavarojen muutos		8 952,60		-4 129 456,96
Rahavarat 31.12.		56 670,56		47 717,96
Rahavarat 1.1.		47 717,96		4 177 174,92

2.3 Tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma				
Sisältää ulkoiset tuotot ja kulut				
		1.1.-31.12.2016		1.1.-31.12.2015
Liikevaihto		15 380 498,05		15 167 851,74
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)				
Liiketoiminnan muut tuotot		11 256,48		7 787,79
Tuet ja avustukset kunnalta				
Tuet ja avustukset valtiolta		217 487,97		239 864,78
Tuet muilta		49 093,40		64 088,73
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		-4 315 707,48		-4 197 139,49
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)				
Palvelujen ostot		-1 614 247,02	-5 929 954,50	-1 552 713,45
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot		-6 495 137,39		-6 525 632,13
Henkilösivukulut				
Eläkekulut		-1 483 771,96		-1 639 593,04
Muut henkilösivukulut		-418 275,06	-8 397 184,41	-376 311,46
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot			-27 050,34	-45 675,16
Arvonalentumiset				
Liiketoiminnan muut kulut			-992 945,41	-996 054,97
Liikeylijäämä (-alijäämä)		311 201,24		146 473,34
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot		0,00		0,00
Muut rahoitustuotot		522,86		891,40
Korkokulut		0,00		0,00
Korvaus peruspääomasta		-1 092,00		-2 064,00
Muut rahoituskulut		-63 445,50	-64 014,64	-58 576,88
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia eriä		247 186,60		86 723,86
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia		247 186,60		86 723,86
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)		247 186,60		86 723,86
Tuloslaskelman tunnusluvut:				
Sijoitetun pääoman tuotto, %		8,98		3,29
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %		8,98		3,29
Voitto, %		1,61		0,57

Sijoitetun pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + muille maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) / (oma pääoma + sijoitettu koroll. vieras pääoma + poistoero ja vap.eht. varaukset)

Kunnan sijoittama pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta)/
(oma pääoma + lainat kunnalta + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen varauksia / liikevaihto)

Tase

VASTAAVAA	31.12.2016	31.12.2015
PYSYVÄT VASTAAVAT	10 757,92	37 808,26
Aineelliset hyödykkeet	10 757,92	37 808,26
Kiinteät rakenteet ja laitteet	0,00	51,82
Koneet ja kalusto	10 757,92	37 756,44
VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 751 060,79	4 648 889,03
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	3 613 807,31	3 676 108,64
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	914 368,93	578 991,15
Muut saamiset	75 546,04	117 958,16
Siirtosaamiset	90 667,95	228 113,12
Rahat ja pankkisaamiset		
Kassatilit	8 581,85	6 876,25
Maksuliiketilnit	48 088,71	40 841,71
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 761 818,71	4 686 697,29
VASTATTAVAA	31.12.2016	31.12.2015
OMA PÄÄOMA	2 863 642,66	2 616 456,06
Peruspääoma	300 000,00	300 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä	2 316 456,06	2 229 732,20
Tilikauden ylijäämä	247 186,60	86 723,86
VIERAS PÄÄOMA	1 898 176,05	2 070 241,23
Pitkäaikainen		
Konsernivelat	0,00	0,00
Lyhytaikainen	1 898 176,05	2 070 241,23
Ostovelat	369 665,53	560 579,07
Muut velat	106 090,40	116 630,50
Siirtovelat	1 422 420,12	1 393 031,66

VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 761 818,71	4 686 697,29
Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	60,14	55,83
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	12,12	13,64
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	2 564	2 316

Omavaraisuusaste %

= 100 * (oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko pääoma - saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus %

= 100 * (vieras pääoma - saadut ennakot) / käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €

= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Toiminnan rahavirta		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	311 201,24	146 473,34
Poistot ja arvonalentumiset	27 050,34	45 675,16
Rahoitustuotot ja -kulut	-64 014,64	-59 749,48
	274 236,94	132 399,02
Investointien rahavirta		
Investointimenot	0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	274 236,94	132 399,02
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	207 224,26	-3 626 625,86
Saamisten muutos muilta	-300 443,42	342 121,51
Korottomien velkojen muutos kunnalta		-908 597,03
Korottomien velkojen muutos muilta	-172 065,18	-68 754,60
Rahoituksen rahavirta	-265 284,34	-4 261 855,98
Rahavarojen muutos	8 952,60	-4 129 456,96
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	56 670,56	47 717,96
Rahavarat 1.1.	47 717,96	4 177 174,92
	8 952,60	-4 129 456,96
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	1 235,87	1 315,18
Kassan riittävyys, pv	1	1
Quick ratio	0,60	0,47
Current ratio	0,60	0,47
Tunnusluvut, joissa kons.saam/velka palautettuna liikelaitokselle		
Kassan riittävyys, pv	1	1
Quick ratio	0,60	0,47

Kassan riittävyys pv

= 365 pv * rahavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella

Quick ratio

= (rahat ja pankkisaamiset + rah.arvopaperit + lyhytaikaiset saamiset) /
(lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)

Current ratio

= (vaihto-omaisuus + lyhytaikaiset saamiset + rah.arvopaperit + rahat ja pankkisaamiset) /
(lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)

Tilikauden tuloksen käsittely

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunta allekirjoittaa Kajaanin Mamselli – liikelaitoksen tilinpäätöksen vuodelta 2016 ja päättää, että tilikauden ylijäämä 247 186,60 euroa kirjataan Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen taseeseen oman pääoman tilikauden yli-/alijäämä tilille.

Liikelaitoksen johtokunta esittää tilinpäätöksen Kajaanin kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

3 Tilinpäätöksen liitetiedot

3.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on aktivoitu välittömään hankintamenuon.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina pysyvien vastaavien taloudellisen pitoajan perusteella.

Alle 10.000 euron hankinnat on kirjattu vuosikuluksi.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

3.2 Tuloslaskelman liitetiedot

Liikevaihto ja muut varsinaisen toiminnan tuotot tehtäväalueittain

	2016	2015
Ateriapalvelut	10 942 608,49	10 866 586,05
Puhtaanapalvelut	4 446 212,88	4 295 412,19
Hallinto	2 933,16	13 641,29
yhteensä	15 391 754,53	15 175 639,53

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet:

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua Kajaanin kaupungin poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineellisten hyödykkeiden hankintamenuon arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

	Poistoaika vuotta	Poisto- menetelmä
Aineelliset hyödykkeet		
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	15	tasapoisto
Muut koneet ja kalusto	5	tasapoisto

Keskimääräiset poistot ja investoinnit 2015 - 2019

Keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot	25 096,70
Keskim. poistonalaisten investointien omahankintameno	14 000,00
Ero €	11 096,70
Ero %	79,26
Selitys eron syistä	

Tuloutus kaupungille

	2016	2015
Peruspääoman korko	1 092,00	2 064,00
Tuloutus ylijäämistä	48 908,00	47 936,00
Yhteensä	50 000,00	50 000,00

3.3 Taseen liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat 31.12.2016

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet			
	Kiinteät raken- teet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1	51,82	37 756,44	37 808,26
Lisäykset tilikauden aikana			0,00
Rahoitusosuudet tilikaudella			0,00
Vähennykset tilikauden aikana			0,00
Siirrot erien välillä			
Tilikauden poisto	51,82	26 998,52	27 050,34
Arvonlennukset ja niiden palautukset			0,00
Poistamaton hankintameno 31.12	0,00	10 757,92	10 757,92
Arvonkorotukset			
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	10 757,92	10 757,92

Vaihtuvat vastaavat 31.12.2016

Saamisten erittely

	2016	2015
Pitkäaikaiset saamiset		

Saamiset kunnalta		
Konsernisaamiset	3 613 807,31	3 676 108,64
yhteensä	3 613 807,31	3 676 108,64
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta		
Myyntisaamiset		
Lainasaamiset		
Siirtosaamiset		45,34
yhteensä	0,00	45,34
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Kela, korvaus työterveyshuollosta	49 764,00	54 280,00
Kela, ateriatuki	11 612,84	13 029,04
ELY-keskus, palkkatuki	12 467,87	3 168,53
Muut erät	67,50	5 790,21
yhteensä	73 912,21	76 267,78

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oma pääoman erittely

	2016	2015
Peruspääoma 1.1.	300 000,00	300 000,00
Lisäykset		
Vähennykset		
Peruspääoma 31.12.	300 000,00	300 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä	2 316 456,06	2 229 732,20
Tilikauden ylijäämä	247 186,60	86 723,86
yhteensä	2 863 642,66	2 616 456,06

Vieraan pääoman erittely

	2016	2015
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velat kunnalle	0,00	0,00
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Velat kunnalle		
Ostovelat	0,00	0,00
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
	2016	2015
Lomapalkkavelkajaksotukset	1 056 604,97	1 113 223,62
Muut palkkajaksotukset	219 456,00	130 805,00
KuEL maksut	126 362,99	128 661,41

Sote, puhtaanapalvelu	0,00	0,00
Muut erät	19 996,16	20 341,63
Yhteensä	1 422 420,12	1 393 031,66

3.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

	2016	2015
Leasingvastuut (arvonlisäverollinen)		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	26 966,47	28 461,50
Myöhemmin maksettavat	34 227,24	50 038,09
Yhteensä	61 193,71	78 499,59
6. Henkilöstöä koskevat liitetiedot		
	2016	2015
Henkilöstön määrä 31.12. (htv2)		
vakinaiset	179,49	168,68
määräaikaiset	45,12	53,24
työllistetyt	2,68	2,89
Yhteensä	227,29	224,81
Henkilöstökulut		
Tuloslaskelman henkilöstökulut		
Maksetut palkat	6 610 701,48	6 611 982,14
Henkilöstökorvaukset	-115 564,09	-86 350,01
Palkat ja palkkiot yhteensä	6 495 137,39	6 525 632,13
Eläkekulut	1 483 771,96	1 639 593,04
Muut henkilösivukulut	418 275,06	376 311,46
Tuloslaskelman henkilöstökulut yhteensä	8 397 184,41	8 541 536,63

3.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

	2016	2015
Henkilöstön määrä 31.12. (htv2)		
vakinaiset	179,49	168,68
määräaikaiset	45,12	53,24
työllistetyt	2,68	2,89
Yhteensä	227,29	224,81
Henkilöstökulut		
Tuloslaskelman henkilöstökulut		
Maksetut palkat	6 610 701,48	6 611 982,14
Henkilöstökorvaukset	-115 564,09	-86 350,01
Palkat ja palkkiot yhteensä	6 495 137,39	6 525 632,13

Eläkekulut	1 483 771,96	1 639 593,04
Muut henkilösivukulut	418 275,06	376 311,46
Tuloslaskelman henkilöstökulut yhteensä	8 397 184,41	8 541 536,63
Aktivoidut henkilöstökulut yhteensä		

4 Kirjanpito kirjat ja tosittelajit

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Palkkakirjanpito	sähköinen
Käyttöomaisuuskirjanpito	sähköinen
Tase-erittelyt	paperinen
Tilinpäätös	sidottu

TOSITELAJIT

AF Poistokirjaukset	sähköinen
BA Konekielinen tiliote	sähköinen
BM Ostomaksu, autom.	sähköinen
DV Myyntisuor. (autom.)	sähköinen
DZ Myyntisuor. (man.)	sähköinen
KR Ostolaskut Rondo	sähköinen
KZ Toimittajat -maksu	sähköinen
M1 Liittymä kassajärjestelmä	sähköinen
M2 Liittymä kassajärjestelmä Pankki- ja luottokortit	sähköinen
M3 Liittymä ProExellent (palkka)	sähköinen
M8 M2 matkalaskut	sähköinen
RC Korkolaskut	sähköinen
RV Myyntilaskut	sähköinen
SA Muistiotositteet	sähköinen
SC Käteisalenn. Kirjaus	sähköinen
SR Rondo muistiotosite	sähköinen
ST Pääkirjatilien tasaus	sähköinen

5 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kajaanissa 27. päivänä helmikuuta 2017

Johtokunta:

Kyösti Klemetti, puheenjohtaja

Eero Juutinen, varapuheenjohtaja

Unto Kemppainen

Marjo Huovinen-Tervo

Ari-Matti Haataja

Pirkko Närhi

Tellervo Huotari

Pasi Arffman

Miiriikka Tervonen

Tuija Vuorinen, liikelaitoksen johtaja

Olemme tarkastaneet tilinpäätöksen.

Kajaanissa päivänä kuuta 2017

KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy

Antti Kääriäinen, KHT, JHTT